

Posudek vedoucího diplomové práce

Jaroslav Motl: *Obraz cestovatelských aktivit konce 19. a první poloviny 20. století v díle Enrique Stanka Vráze, 131 stran + přílohy*

Navzdory názvu práce se nejedná o biografické pojednání, ani o rozbor díla jednoho z předních domácích cestovatelů z období pozdního 19. století. Naopak tato postava (vedle dalších) se stává předmětem badatelského zájmu v pozici aktéra, který formuje diskurzy v rámci české společnosti týkající se vzdálených krajin. Vzhledem k tomu, že hlavním informačním zdrojem jsou autorovy populární cestopisy a popularizační přednášky, snaží se Jaroslav Motl zodpovědět nejednoduchou otázku: nakolik cestovatelé jako Vráz utvářeli pohled svých současníků na exotické oblasti, resp. nakolik naopak reprodukovali zažité stereotypy, aby vyšli vstříc představám publika, na něž se obraceli (s. 7).

Z jazykového hlediska je práce uspokojivá. Autor jen příležitostně zápasí s používáním velkých písmen. Tu a tam se objeví nějaká hrubka, avšak nikoli v míře, která by překračovala běžný průměr diplomových prací na FFUK.

Úvodní výklady autor věnuje relativně důkladnému a kritickému zhodnocení pramenů a sekundární literatury (kap. 1. a 2.).

Třetí kapitola se věnuje stručnému přehledu vývoje cestování do dalekých oblastí. Tato část vychází čistě z literatury a nepřináší nic nového. Na druhé straně to také není její cíl, protože zde slouží jen jako úvodní vhléd do problematiky.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na postžení základních životopisných údajů sledované osobnosti. Zde autor osvědčuje dostačující znalost „historického řemesla“. Dostupné informace z existující literatury zde relativně rozsáhle doplňuje také výsledky svého vlastního archivního výzkumu. Tato část nepřesahuje žánrový horizont standardní faktografické biografické práce. S ohledem na cíle práce, jak je autor vymezil v úvodu práce, zde možná až zbytečně do detailu rozebírá jednotlivosti týkající se jednotlivých Vrázových cest. Užitečnější se zdá být autorova pozornost věnovaná Vrázovým spolkovým aktivitám. Výstižně v tomto směru na straně 62 poznamenává: „Samotné členství nevyovídá o aktivitách, jež v daném spolku vykonával, nicméně dobový tisk a další prameny nám dovolují nahlédnout, že účast ve většině spolků nebyla pouhou oficiální událostí, zvyšující prestiž cestovatele a daného spolku, ale že Vrázovo členství ve spolku bylo aktivní, často až spoluutvářející charakter jednotlivých institucí.“ Je jistě přínosné, že si autor (a to nejen v této kapitole) poměrně hodně všimá osobních a příbuzenských kontaktů Vrázových a také způsobů, jak s nimi byl schopen nakládat při sledování svých vlastních zájmů.

Z hlediska vyváženosti struktury práce by bylo patrně vhodnější, kdyby rozsáhlou kapitolu čtyři rozčlenil na více dílčích kapitol a nikoli jen na subkapitoly.

Pátá kapitola se zaměřuje na rozbor vlastního Vrázova díla. Zvláště v závěru subkapitoly 5.1. se autor pokouší o vlastní interpretaci jeho děl a zaměřuje se na „konstruktivistický“ aspekt jeho popisů z hlediska volených témat a způsobů jeho vyprávění o nich (např. popisy konfrontace mimoevropských oblastí s modernitou – s. 91). Patrně nejvíce se k naplnění cílů práce autor přibližuje v subkapitole 5.4., kde se zamýšlí nad obsahem jeho popularizačních přednášek.

Šestá kapitola se věnuje Vrázově prezentaci v tisku, z čehož se vedle jeho aktivit spolkových a přednáškových snaží usuzovat na jeho vliv v české společnosti. U této relativně důkladné

kapitoly postrádám dílčí shrnující závěr, na základě kterého by si čtenář mohl učinit jasnější představu o jeho vlivu ve společnosti jako celku, resp. v jejích některých segmentech.

Sedmá kapitola je věnována pojmu „orientalismus“. Autor ve své práci využívá ve své práci konceptualizaci podle Edwarda Saida. Znovu zde při četbě narazíme na pevně zakořeněný Vrázův „modernizační“ náhled na jednotlivé civilizační okruhy.

Z pozice vedoucího diplomové práce rovněž oceňuji, že autor po celou dobu patřil k té pilnější části studentů mého semináře. A musím také konstatovat, že oproti svým výchozím textům učinil v této finální verzi diplomové práce výrazné pokroky, co se týká jak schopností stylisticky zvládnout odborné pojednání, tak i ochoty klást si zajímavé výzkumné otázky. Proto i při vědomí, že se jistě nejedná o dokonalé vědecké dílo, si ze své pozice dovoluji autora ocenit doporučením tohoto textu k obhajobě bez jakýchkoli výhrad zásadnější povahy.

V Praze, dne 20. května 2013

.....
Doc. PhDr. JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D.